РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН З ПОЗИЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА

Черненко Н.О., к.е.н., доцент,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ,
chernenkonata@mail.ru

Глобалізаційні процеси та інноваційні перетворення в економіці дають змогу констатувати, що у сучасному світі жодна країна не може залишатись осторонь кардинальних трансформацій у світовому господарстві. Разом з тим, основні тенденції економічного розвитку характеризуються рухом в бік відкритості національних економік, що зумовлює загострення конкурентної боротьби товаровиробників на світових ринках і розмежування країн світу на країн-лідерів, які формують ядро, центр світової економіки, та країн-послідовників, що становлять її периферію.

КНР є перспективним партнером для українського бізнесу. Україна та КНР вже співпрацюють по деяким напрямам, таким як машинобудування, транспортні послуги та інші. Але для КНР, Україна цікава тільки як постачальник сировини та як ринок збуту своїх товарів, що у довгостроковій перспективі не може влаштовувати Україну. Тому, для дослідження процесів активізації транскордонного співробітництва, набуває інтересу дослідити розвиток українсько-китайських економічних відносин з позиції стратегічного партнерства. Варто врахувати, що якісні відносини стратегічного партнерства повинні базуватись на «взаємодоповненості» структури економік; рівноправ'ї у стосунках; відсутності суттєвих розбіжностей у відносинах, а також, залучення тих ресурсів, які необхідні для підтримання життєдіяльності суспільства та розвитку країни (забезпечення енергоносіями, продовольством та іншими видами стратегічної сировини і природних ресурсів, безпечний доступ до життєво важливих регіонів світу, національна безпека країни).

Безумовно, важливим засобом «стратегічного партнерства» з країнами світу є технічний імпорт та технічний експорт. За статистикою, в 2014 році в КНР було зареєстровано контрактів технічного імпорту на суму $ 830,6 млрд., що становить 35,9 % від усієї суми. А вже у 2015 році імпорт складав $ 783,7 млрд., що становило 46,6% від загальної суми імпорту [1]. Завдяки зростанню привабливості внутрішнього ринку, який стрімко розвивався, КНР змогла отримати технології в безпрецедентних масштабах, що привело до створення науково-дослідних центрів. В той же час КНР вдалося, використавши сприятливу кон'юнктуру ринку, об'єднати різних іноземних інвесторів і досягти багатостороннього обміну технологіями. Така ситуація дозволила китайському партнеру перейняти «найкращий досвід» у обох конкурентів і бути єдиним гравцем серед трьох учасників, який має доступ до двох інших. Поряд з цим, накопичення великої кількості наукових проектів та розробок неминуче призведе до бажання реалізувати, вироблений за цими технологіями товар, на світових ринках. Оскільки КНР не знаходиться з багатьма країнами у режимі зменшених митних тарифів, це наштовхує її до пошуків оптимальних варіантів з реалізації цієї програми.

27 червня 2014 року Україна підписала договір про асоціацію з ЄС, який дає її преференції у торгівлі з країнами ЄС. З одного боку, це надає більше можливостей вітчизняним виробникам для спрощеного виходу на європейські ринки. З іншого, це може стати дуже гарною нагодою для розміщення іноземних виробництв на території України, що надасть змогу без перешкод освоювати ринки Європи. Україна як потенційна «країна-транзитер» для КНР, може стати ключовою ланкою у ланцюжку поставок товарів до ЄС. Так званий «Шовковий шлях».

Виходячи з вищезазначеного, набуває інтересу проаналізувати існуючий стан взаємовідносин двох країн та встановити можливості щодо інтенсифікації «стратегічного партнерства», для цього варто визначити «показник взаємодії» (а саме, глибини інтеграції). Цей показник може бути отриманий шляхом додавання фіктивної змінної в стандартну «гравітаційну модель», яка відображатиме вплив регіональних аспектів на рівень і напрямок торгових потоків.

В свою чергу, стандартна гравітаційна модель (формула 1) передбачає, що нормальний обсяг торгівлі між двома вибраними країнами прямо залежить від розміру економік цих країн (зазвичай вимірюється ВВП) і обернено залежить від витрат торгівлі між цими країнами (зазвичай, використовують відстань) [2,3].

$$\mathrm{Iua/ch} = \frac{GDP_1 \times GDP_2}{r^2}, \qquad (1)$$

де, $I_{ua/ch}$ – інтенсивність взаємодії між двома країнами; GDP_1 та GDP_2 – валовий внутрішній продукт, скорегований на особливості інфраструктури країни, тис. ум. од.; r – відстань між країнами, км.

При умовній відстані між столицями двох країн у 6,457 км, «показник взаємодії» (1) (Iua/ch) подано в табл. 1.

Таблиця 1

2013р	2014р	2015р
0,00610509	0,00558696	0,00518967

За даними (табл.1) можна зробити висновок, що відбулося зниження «показника взаємодії» між двома країнами: на 8,5% у 2014 році та на 7,1% у 2015 році, відносно попередніх. Таке зниження відбулося за рахунок зменшення обсягів ВВП України (при незмінній відстані між країнами).

В деяких випадках, хоча сукупний потенціал двох країн є високим, ефект від «взаємодії» знижується із збільшенням відстані між двома країнами. Це означає, що існує збільшення податкового навантаження на країну експортера через збільшення кількості проміжних країн, збільшення видатків на транспортування продукції. Тобто, за результатами проведеного дослідження, встановлено, що існує тенденція до появи більшої кількості «перешкод» у процесі двосторонніх економічних відносин між країнами. З метою усунення зазначених перешкод, варто встановити вплив регіональних аспектів на інтенсивність співпраці між двома країнами. Для цього, у стандартну «гравітаційну модель» додамо «фіктивну змінну» - *К,* яка відображатиме вплив регіональних аспектів на рівень і напрямок торгових потоків між країнами, що досліджуються (формула 2).

$$I_{ua/ch} = к \times \frac{GDP_1 \times GDP_2}{r^2}, \qquad (2)$$

де *К* – фіктивна змінна, яка характеризує інтенсивність конкретної області України по залученню імпорту послуг з КНР, *GDP1* та *GDP2* – валовий внутрішній продукт, скорегований на особливості інфраструктури країни, тис. ум.од.; *r* – відстань між країнами, км.

За формулою (2) визначимо показник «інтенсивність взаємодії» між областями України та КНР, який скорегований на особливості інфраструктури кожної області, що має вираження у кількості імпорту товарів та послуг. Аналізуючи отримані дані (формула 2), можна сказати, що різні області України мають різну привабливість для інвесторів. На цей показник впливає: розвинута система доріг, доступність портів, наявність наукового потенціалу. Не мало значущім при врахуванні «привабливості» є факт спеціалізації області. Деякі вчені, а саме Д. Андерсон та Ф. Вінкуп, для запобігання появи «штучних» перешкод, пропонують у існуючу «гравітаційну модель» ввести змінну, яка вказуватиме на приналежність двох країн до спільних торгівельних організацій або союзів. Але оскільки Україна та КНР входять до Світової Організації Торгівлі (СОТ) загальна картина економічної взаємодії двох країн залишиться незмінною. Отже, «гравітаційна модель», що була розглянута, має деякі недоліки:

1. Відстань між державами вимірюється по прямій між столицями. Тобто ігнорується такий факт як територія країн (експортер може знаходитись у найвіддаленішій точці по відношенню до імпортера, а «підприємство–імпортер» знаходиться у найвіддаленішій точці своєї країни по відношенню до експортера). Також ігнорується наявність мережі автодоріг, річок, залізничних колій. Це також збільшує навантаження на експортера. Тому розрахунок (формула 1) може бути здійснений за умови конкретно встановленої довжини шляху від підприємства «А» в Україні до підприємства «В», в будь-якій іншій. 2. Розрахунки ВВП можна вести за курсом національної валюти, але буде ігноруватися показник ППС в окремій країні, що може вплинути на загальний результат дослідження. 3. Математична інтерпретація «гравітаційної моделі» не враховує вплив нелегально ввезеної продукції, кількість якої дуже важко встановити. «Нелегальний імпорт» має велике значення при проектуванні програми щодо стимулювання галузей економіки та методів боротьби з «нелегальним імпортом товарів» на вітчизняному ринку. Адже, легально ввезені товари на вітчизняний ринок, посилюють конкуренцію між виробниками товарів, а отже, стають головним чинником підвищення конкурентоспроможності українського виробника. Очевидно, що появлення на ринку товарів «тіньової» продукції, не обтяженої податками та митом, загрожує існуванню багатьох підприємств, самій економіці, а значить й державі в цілому.

Висновки. КНР володіє великим інвестиційним, фінансовим, науковим потенціалом. Критеріями невідповідності у стосунках України та КНР є відсутність цивілізаційної єдності, мовний бар'єр, розбіжності в принципах побудови суспільства, а також значна віддаленість країн, що відображено у «гравітаційній моделі», яка передбачає обернено пропорційну залежність між відстанню та товарооборотом. Таким чином, наведені вище підходи дозволяють визначити, що сприятливим фактором є участь країн у СОТ. Організації, яка мінімізує тарифні бар'єри, сприяє налагодженню торговельних відносин та унеможливлює дискримінаційні дії партнерів. Тому головним завданням «стратегічного партнерства» України та КНР є створення найбільш привабливих умов співпраці, зниження податкового навантаження, захист інтересів інвестора та власних українських інтересів, створення спільних підприємств по виробництву продукції за китайськими ліцензіями, створення спільних як в Україні, так і в КНР кластерів з НДДКР.

Література:

1.Портал внешнеэкономической информации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/cn/about_cn/ved_cn/

2. Шенкар О. Китай: век XXI. Развитие Китая, его влияние на мировую экономику и геополитическое равновесие / О.Шенкар. – Днепропетровск: "Баланс Бизнес Букс", 2005. – 192с.

3. Московкин В. М. Гравитационная модель для внешней торговли Украины со странами ЕС / В. М. Московкин, Н. И. Колесникова, Н. М. Рилач // Бизнес информ. – 2007. – № 7. – С. 26-32.